

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

Σε απόσπασμα κειμένου σχετικά με τους διανοούμενους, προσδιορίζονται τα όρια δράσης τους στη σύγχρονη εποχή. Αρχικά, επισημαίνεται ότι οφείλουν να ανταποκρίνονται στα κελεύσματα της εκάστοτε εποχής, σήμερα όμως αυτοπροσδιορίζονται εναρμονιζόμενοι στις κατευθύνσεις των κέντρων εξουσίας. Η κυριαρχία του Τύπου μέσω της προπαγάνδας τους φέρνει αντιμέτωπους με την υπαρκτή και την εικονική πραγματικότητα που ελέγχει την ανθρώπινη σκέψη και περιστελλεί την πρωτότυπη έκφραση. Τελικά, το σύγχρονο θεσμικό σύστημα απομονώνει τον αντισυμβατικό διανοούμενο, αφού δεν θεωρείται χρήσιμος αλλά ενοχλητικός σε αντίθεση με τους τεχνοκράτες. (83 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1ο Ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο θέλει να αποδείξει ότι η σύγχρονη εποχή δεν παραχωρεί περιθώρια δράσης στους διανοούμενους που αντιτάσσονται στο κατεστημένο. Τα αντισυμβατικά πνεύματα που ορθώνουν το ανάστημά τους στις επιταγές της μάζας, τον κομπορμιστικό τρόπο ζωής και σκέψης, στα κελεύσματα του συρμού περιθωριοποιούνται. Για να ενδυναμώσει τη θέση του αξιοποιεί την επίκληση στη λογική με μέσο τα τεκμήρια και πιο συγκεκριμένα, την αυθεντία. Αναφέρει το όνομα του Νόαμ Τσόμσκι, μιας καταξιωμένης προσωπικότητας με αδιαμφισβήτητο κύρος, που έχει διατυπώσει δημόσιους προβληματισμούς τόσο για επιστημονικά όσο και για πολιτικά θέματα. Η άποψη του συγγραφέα ισχυροποιείται, αναδεικνύεται η ευρυμάθεια του γράφοντος μέσα από τη σχέση του κειμένου με άλλα κείμενα, δηλαδή μέσα από τη διακειμενικότητα. Τέλος, με αυτόν τον τρόπο το κείμενο κερδίζει σε πειστικότητα χωρίς να είναι απαραίτητες οι μακροσκελείς αναλύσεις.

Ερώτημα 2ο

Αν δεν τον απατά η μνήμη του, πρέπει να πάνε πολλά χρόνια πίσω για να βρουν παρεμβάσεις διανοουμένων με κοινωνικό αποτύπωμα και κοινωνικό αντίκτυπο. Δεν θα πάει βέβαια τόσο πίσω, στη δικτατορία των συνταγματαρχών, για παράδειγμα, και στην καταλυτική παρέμβαση του Γιώργου Σεφέρη, με εκείνη την τόσο ηχηρή φράση ότι ξαναγυρίζει στη σιωπή του. Θα πάει στη διαμαρτυρία των διανοουμένων, με επικεφαλής έναν άλλο νομπελίστα ποιητή, τον Οδυσσέα Ελύτη, για τα φαινόμενα παρακμής και εκφυλισμού του δημόσιου βίου και της πολιτικής ζωής από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Από τότε ο οργανικός ρόλος των διανοουμένων αρχίζει να φθίνει, μέχρι ολικής εκλείψεως όσον αφορά τη θέση τους στον δημόσιο διάλογο.

Το γ' ενικό πρόσωπο καθιστά το ύφος ουδέτερο, αντικειμενικό και αποστασιοποιεί τον συγγραφέα από τα γραφόμενα. Προσδίδει καθολικότητα και εγκυρότητα, αφού οι θέσεις που διατυπώνονται δεν αποτελούν μόνο προσωπική θέση του πομπού, αλλά αποτελούν κοινά αποδεκτές θέσεις. Κάνει τον λόγο τυπικό και επίσημο. Τέλος, βοηθάει τον συγγραφέα να επικαλεστεί τη λογική του δέκτη.

Ερώτημα 3ο

Ο αρθρογράφος του κειμένου II καταλογίζει στα ελληνικά ιδιωτικά μέσα ενημέρωσης ευθύνες για την αποδυνάμωση του λόγου των διανοουμένων. Πιο συγκεκριμένα, η ιδιωτική τηλεόραση κατά τη δεκαετία του 1990 αναδείχθηκε σε βασικό πεδίο διεξαγωγής του δημόσιου λόγου καθορίζοντας τη θεματολογία που θα απασχολούσε τη δημόσια συζήτηση και τον κοινωνικό προβληματισμό. Οι τηλεοπτικοί σταθμοί απέκλειαν τη σκεπτόμενη διάνοηση και οι διανοούμενοι

με τη σειρά τους αρνούνταν να συμμετάσχουν σε εκπομπές λόγου. Αυτός ο αμοιβαίος αποκλεισμός έδωσε τη δυνατότητα να αναδειχθούν καρικατούρες πνευματικών ανθρώπων δημιουργώντας την επίφαση ενός δημοκρατικού διαλόγου στον οποίο έχει χώρο η σκέψη και ο στοχασμός.

ΘΕΜΑ Γ

Στο ποίημα του Μ. Αναγνωστάκη επιχειρείται να δοθεί απάντηση σχετικά με το ερώτημα της αδράνειας των πνευματικών ταγών. Το ποίημα αποτελεί καταγγελία σε βάρος της σύγχρονης διανοήσης, η οποία αντί να πολεμάει την καθεστηκυία τάξη, την υπηρετεί. Η αγανάκτηση και η απαξίωσή του ποιητή γίνεται εμφανής μέσα από το ασύνδετο σχήμα (“ οι πολεοδόμοι, φιλόσοφοι, οικονομολόγοι, καθηγητές κτλ”). Ο μακροπερίοδος λόγος προσδίδει στη σκέψη του χειμαρρώδη χαρακτήρα και στηλιτεύει την ασυνέπεια ανάμεσα στις πράξεις και τα λόγια όσων διεκδικούν τον τίτλο του ρηζικέλευθου σκεπτόμενου που επιχειρεί τομές, ενώ στην πραγματικότητα είναι σφιχτά δεμένοι με προσωπικές σκοπιμότητες (“ από προοδευτική πάντα...ν’ αλλάξει”). Η αυτονόμηση του τελευταίου στίχου (““Με προκαλούν” είπες”) λειτουργεί σαν ένα συνοπτικό συμπέρασμα, είναι η κορωνίδα του ποιήματος, που μοιάζει να δικαιολογεί το παραπάνω ξέσπασμα, αφού η συμπεριφορά τους θεωρείται από τον ποιητή προκλητική. Πραγματικά, πολλοί διανοούμενοι στην εποχή μας επιλέγουν την παραίτηση από τη δημόσια ζωή ή εξοβελίζονται από τα συστημικά μέσα ενημέρωσης με αποτέλεσμα να πρωταγωνιστούν στον δημόσιο διάλογο προσωπικότητες ελάσσονος βεληνεκούς, κατώτερες των περιστάσεων. (169 λέξεις)

ΘΕΜΑ Δ

Τίτλος:

ΔΙΑΝΟΗΣΗ ΣΕ...ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙΑ!

Πρόλογος: Τα κοινωνικά σύνολα σε κάθε περίοδο της ανθρώπινης ιστορίας έχουν ανάγκη από ανθρώπους που να τους εμπνέουν και να τους καθοδηγούν. Ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή της συνεχούς επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης και της ρευστότητας, η ενεργός δράση και η δυναμική παρουσία των πνευματικών ταγών κρίνεται περισσότερο αναγκαία από ποτέ. Με αφορμή την επικείμενη επίσκεψη διακεκριμένου διανοούμενου στο σχολείο μας, θα εξετάσουμε τα χαρακτηριστικά που οφείλει να διαθέτει ο πνευματικός άνθρωπος αλλά και τους παράγοντες που τον οδηγούν στην περιθωριοποίηση.

Κύριο μέρος: 1ο ζητούμενο/ τα σημαντικότερα γνωρίσματα που πρέπει να διαθέτει ένας σύγχρονος πνευματικός άνθρωπος

- ολόπλευρη πνευματική καλλιέργεια, πλήρη επιστημονική κατάρτιση, κριτική σκέψη
- απαλλαγή από στερεότυπα, προκαταλήψεις, εμπάθειες και δογματισμό
- κοινωνικές και ηθικές αρχές, όπως αγάπη για τον συνάνθρωπο, ενσυναίσθηση, οραματισμό, αποφασιστικότητα, παρρησία, ελεύθερη βούληση, αποφασιστικότητα
- υγιή πολιτική συνείδηση, ενεργό συμμετοχή στα κοινά, φορέας δημοκρατικών αντιλήψεων, αποδέσμευση από πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα
- γόνιμη αμφισβήτηση, ισορροπημένο σεβασμό τόσο για τον τεχνοκρατικού όσο και για τον πνευματικό πολιτισμό, θεματοφύλακας της παράδοσης

2ο ζητούμενο/ γιατί οι διανοούμενοι περιθωριοποιούνται στην εποχή μας

- το κριτικό τους πνεύμα είναι ενοχλητικό για τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα
- η αδιαφορία του κοινωνικού συνόλου τους απογοητεύει και θεωρούν μάταιη μάταια την οποιαδήποτε ανάμειξή τους με τα κοινωνικά ζητήματα
- καθαρότητα στην επιστήμη και την τέχνη

- αποπνευματοποίηση της σύγχρονης εποχής, επικράτηση τεχνοκρατικής αντίληψης-άνιση ανάπτυξη του τεχνολογικού πολιτισμού εις βάρος του πνευματικού
- ιδεολογική σύγχυση της σύγχρονης εποχής
- αλλοτρίωση των πνευματικών ανθρώπων από τον υλικό ευδαιμονισμό-εξυπηρέτηση ατομικού συμφέροντος
- εμπλοκή τους με την πολιτική και κομματικοποίησή τους
- πνευματικός ελιτισμός που καθιστά τον λόγο τους ακατάληπτο

Επίλογος: Όλα τα παραπάνω μας βοηθούν να αντιληφθούμε ότι οι πνευματικοί άνθρωποι διαθέτουν ποιοτικά χαρακτηριστικά που αναβαθμίζουν τη δημόσια ζωή και εγγυώνται την ομαλότητά της. Ωστόσο , παράγοντες που σχετίζονται είτε με τον χαρακτήρα της σύγχρονης εποχής είτε με την ιδιαίτερη φύση τους, τους απομακρύνουν από την κοινωνική τους αποστολή.

ΟΝΟΜΑ-ΕΠΙΘΕΤΟ ΜΑΘΗΤΗ
ΤΑΞΗ-ΤΜΗΜΑ